

Česká nová vlna

FAVh001 + FAVKh006

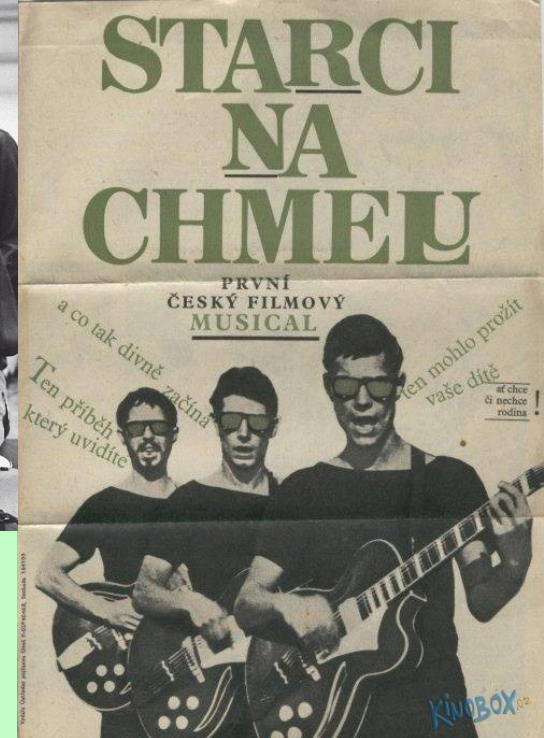
4. 11. 2020

Mgr. Šárka Gmitterková, Ph.D.

„Juvenilizace“ kina

- Ve druhé polovině 50.let rekordně roste návštěvnost kin; naopak v průběhu 60. let klesá.
- Televize jako důležitý faktor poklesu návštěvnosti >> na přelomu 50. a 60. let se stává preferovaným způsobem trávení volného času pro střední generaci.
- Mladí diváci se naopak stahují do kin (+ letní kina)
- Mladé publikum láká žánrová zábava a snímky vyrůstající z nové hudebně-divadelní kultury (*Starci na chmelu*, *Kdyby tisíc klarinetů*, *Lásky jedné plavovlásky*)

Generace filmových postav

- V první polovině 60. let jsou NV filmy většinou zasazené v současnosti, apolitické (Evald Schorm?), s postavami patřícími k průměrné „střední třídě“
- V mladé generaci dochází k inovaci skrz nové tváře – často všední, průměrné
- Její reflexe spíše v komicko-groteskním než tragickém duchu
- Chlapci-dorostenci často infantilní a neohrabaní, žádní rebelové bez příčiny (Formanovi hrdinové); dále skupina lyrických a senzuálních mladíků (Fajolo v *Slnku v síti*, postavy ztvárněné Vladimírem Pucholtem a Václavem Neckářem)

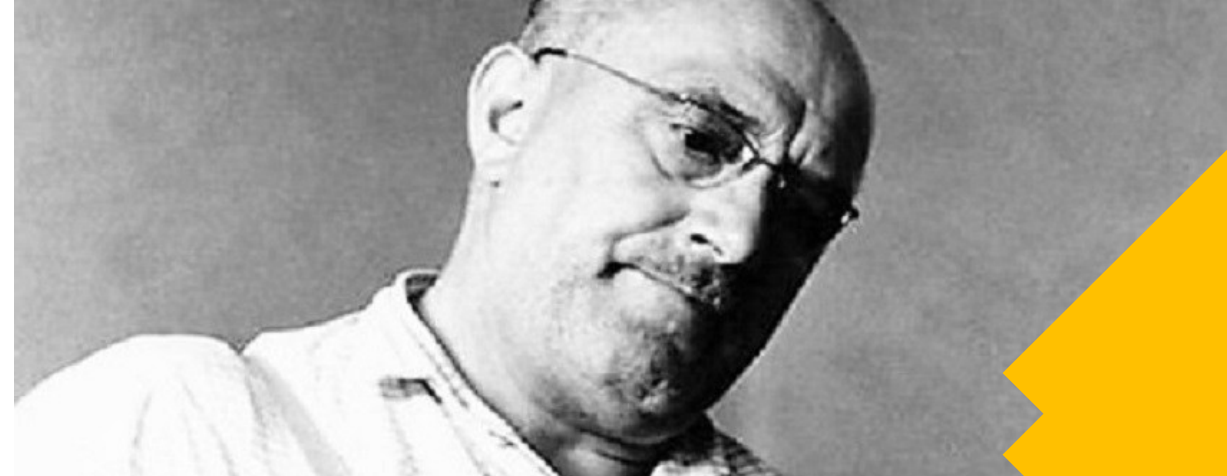
Generace filmových postav

- Dívčí postavy nejsou reflektovány tak často jako mladíci; mnohem víc než chlapi vázané na výrazné ženské herecké osobnosti.
- Výjimkou jsou filmy Věry Chytilové (*Strop, O něčem jiném, Ovoce stromů rajských jíme*) >> téma ženského sebepoznání a emancipace, ale i komediální nádech + *Sedmikrásky* jako portrét ženství mladého, požívačného a destruktivního.
- Typ naivní blondýnky (Lásky jedné plavovlásky) a koketní brunety (*Černý Petr*, Věra Křesadlová, Táňa Fischerová v *Hotelu pro cizince*)
- Jana Brejchová se objevuje ve filmech Evalda Schorma (*Každý den odvahu, Návrat ztraceného syna, Farářův konec*).
- Intelekt jako negativní rys (redaktorka ztvárněná Jiřinou Jiráskovou v *Každý den odvahu*).

Střední a starší generace filmových postav

- Namísto vypjatého heroismu spíš rodičovská všednost
- Mezigenerační střet nejčastěji tematizován ve filmech Miloše Formana, Ivana Passera a Jaroslava Papouška; pozitivní vizi mezigeneračního soužití pak nabízí *Intimní osvětlení*
- Postavy otců jako reflexe totalitního patriarchátu, ale také kontinuita s kondelíkovskou veseloherní tradicí domácí kinematografie (Jan Vostrčil, Josef Šebánek)
- Postavy matek nejsou oproti starším filmům z 30. a 40. let nijak výrazné

FAMU

- Důležité formativní prostředí nové vlny
- Vzniká v roce 1946, prvním děkanem Karol Plicka
- Mezi první obory (katedry) patří režie, scénáristika a dramaturgie, kamera
- V roce 1950 se z dosavadních oborů stávají katedry, o rok později k nim přibývá katedra produkce, na dramaturgii dále vzniká specializace na filmovou vědu; Karel Höger a Radovan Lukavský zasvěcují studenty FAMU do principů práce herce a s hercem
- Na škole v 50. letech vzniká liberální prostředí >> studenti viděli filmy mimo distribuci (prvorepublikové, zahraniční novinky) a učili je inspirativní pedagogové (František Daniel, Miloš V. Kratochvíl + zahraniční hostující pedagogové)
- Od r. 1957 vede katedru režie Otakar Vávra, který byl ročníkovým vedoucím tvůrců tvořících jádro NV (Chytilová, Schorm, Schmidt, Menzel; v letech 1957–1962)

Sousto (1960, r. Jan Němec)

- Krátkometrážní absolventský film
- Během studií na FAMU Jan Němec prošel pedagogickým vedením Václava Kršky, Bořivoje Zemana a Václava Wassermana
- Pro svůj absolventský film zvolil povídkovou předlohu „Druhé kolo“ Arnošta Lustiga >> Lustigovy práce patřily k modernímu proudu české literatury (jazyk, subjektivní vidění, morální otázky), podobně jako povídky Hrabalovy nebo prózy Josefa Škvoreckého
- Film vzbudil mezinárodní pozornost a můžeme jej považovat za prolog k celovečernímu debutu *Démanty noci*
- https://www.youtube.com/watch?v=B74_Dd26udA

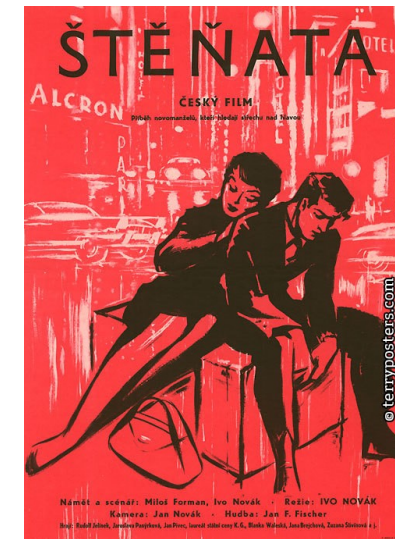
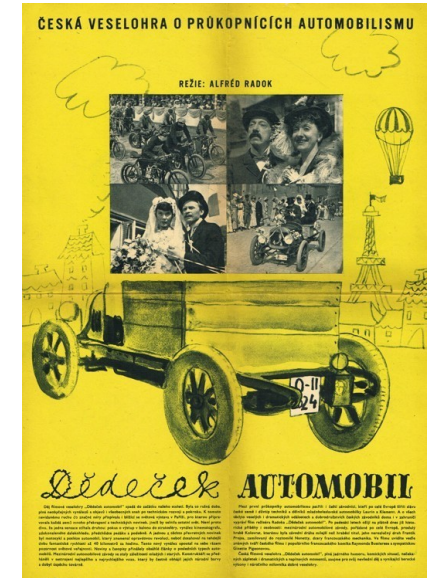
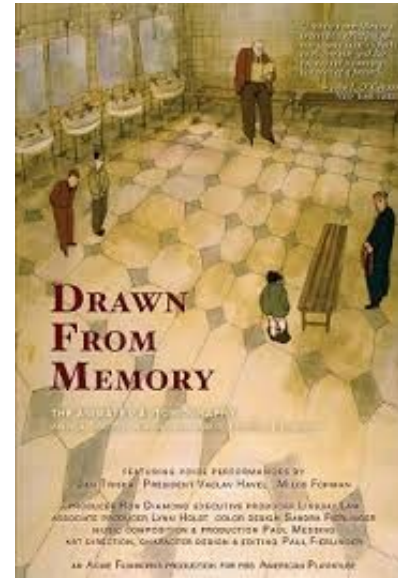

Miloš Forman (1932–2018)

- „... mě lidi středního věku nedojímají. [...] jsou mocní. Mě dojíímá bezmocnost mladých a starých. To jsou dvě skupiny, které jsou zpravidla nejhůř manipulovány společenským řádem.“ >> mezigenerační konflikt je pro jeho ranou tvorbu typický
- práce s neherci (čs období)
- Hrdinové-outsideri, žádné vzory nebo příkladní mládežníci
- Jako válečný sirotek byl přijatý na Kolej Jiřího z Poděbrad, odkud byl v roce 1951 za údajné zesměšňování KSČ vyloučen
- Neúspěšně se hlásil na DAMU, absolvoval scénáristiku a dramaturgii na FAMU
- Spolupracoval s Alfrédem Radokem, Martinem Fričem a Ivo Novákem

Konkurs / Kdyby ty muziky nebyly (1963)

- Formanův celovečerní debut (TS Šebor-Bor)
- Kamera: Miroslav Ondříček, Střih: Miloslav Hájek
- Dvě části – v první sledujeme Josefa Vostrčila v polodokumentárním záznamu zkoušky kolínského dechového orchestru, druhá část sleduje průběh konkursu do souboru semaforského divadla a několik adeptek (příběh pedikérky Markéty, Věra Křesadlová jako dívka, kterou na zkoušce zradí tréma)
- Vrcholem montážní pasáž dobového hitu „Oliver Twist“, kterou reprodukuje jednotlivé adeptky (komický efekt způsobený střihem různých hlasů a podání)
- <https://www.youtube.com/watch?v=lavhN6cHLpw&t=3007s>

